

תולדות (336)

וַיַּעֲמֵר יִצְחָק לֵה' לְנִכַּח אֶשְׁתּוֹ (כה.כ)

מפני מה מאריכה התורה ומפרטת את היחוס של רבקה: "וַיַּעֲמֵר יִצְחָק לֵה' לְנִכַּח אֶשְׁתּוֹ" אומר רש"י בשם המדרש: להגיד שבחה, שהייתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע, ולא למדה ממעשיהם. רבקה הייתה ממש "כשושנה בין החוחים". היא היתה מוקפת מכל צדדיה ברשעים גדולים, ולמרות זאת יצאה צדקנית גמורה. ומיד לאחר מכן אומר הכתוב: "וַיַּעֲמֵר יִצְחָק לֵה' לְנִכַּח אֶשְׁתּוֹ" (כ.א). מדוע הוא לא התפלל בבית הכנסת אלא דוקא מול אשתו בבית? אלא כשאדם מתפלל לישועה עבור מישהו, הוא מזכיר את שם אמו. במקרה של רבקה, שכולם סביבה היו רשעים, ובכללם אמה, הוא לא רצה להזכיר את שם האם, שלא יערבבו הזכיות שלה, והרי אם מתפללים עבור האדם בפניו, אין צריך להזכיר את השם. על כן מצא יצחק עצה, להתפלל "לְנִכַּח אֶשְׁתּוֹ", ואז יפטר מן הצורך להזכיר את שם אמה.

ספר "יחי ראובן"

וַתֵּאמֶר אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי (כה.כב)

"וַתֵּאמֶר אִם כֵּן": גדול צער העיבור, "לָמָּה זֶה אֲנֹכִי": מתאוה ומתפללת על הריון (רש"י). החיד"א ועוד רבים פירשו כך את שאלת רבקה: "לָמָּה זֶה אֲנֹכִי", כי הנה אמרו חז"ל (סוטה יב) שנשים צדקניות לא היו בפתקה של חוה, דהיינו שהן לא נכללו בקללתה של חוה, אשר נאמר לה: "בַּעֲצַב תֵּלְדִי בָנִים", ולהן אין צער של עיבור ולידה. עוד אמרו (יבמות ס"ד): שמפני מה היו אמותינו עקרות, מפני שהקב"ה מתאוה לתפילתן של צדיקים. והנה רבקה גם היתה בתחילה עקרה, וגם בהריונה היה לה צער העיבור, ועל כן אמרה: "אִם כֵּן", אם כה גדול צער העיבור שלי, הרי שאינני צדקת, ואם כן: "לָמָּה זֶה אֲנֹכִי", מדוע עשה אותי הקב"ה עקרה, כי אם אינני צדקת מה מקום יש להתאוות לתפילתי, ועל כך ענה לה ה' על ידי שליח: "שְׁנֵי גוֹיִם בִּבְטֶנְךָ וְכוּ'", שאין צער רגיל של ההריון, אלא צער של המריבה.

ספר נתיבות דעת

בֵּיד אָדָם לִשְׁנוֹת הַגִּזְרִיה לטוב או למוטב

וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֶדְמוֹנִי (כה.כג)

אמרו חז"ל במדרש: "אֶדְמוֹנִי" מוכן לשפיות דמים. הקשה המגיד מדובנא (בפירושו על מגילת רות), כיון שעשו מוכרח להיות שופך דמים מדוע יענש על כך! אלא, עשו נולד הראשון והבכור מוכן לעבודת המקדש, לכן נולד במזל מאדים המורה על דם הקרבנות, וזה כונת הפסוק "וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן", כיון שהוא ראשון נולד "אֶדְמוֹנִי". אולם אחר שמאס בעבודה ומכרה ליעקב אחיו, לא

נשאר לפניו עוד למלאות ידיו על פי מזלו אלא להיות רוצח, ולכן יענש על כך. ספר "אוצרות התורה"

עַל כֵּן קָרָא שְׁמוֹ אֶדְמוֹ (כה.לא)

וכי בשל התבטאות אחת של עשיו נקבע שמו לדורות. ברם, לא היתה זו סתם התבטאות שיצאה כבמקרה מתוך פיו של אותו רשע. מעשה זה, של קניית נזיד עדשים תמורת הבכורה, תמורת המעמד הרוחני העליון, תמורת העבודה בבית המקדש, אינו אלא ביטוי למהותו ולאורח חיים של עשיו. היתה זו שיטת חיים עלובה, שכל תוכנה לא היה אלא החלפת והמרת עולם עומד בעולם חולף, התיחסות של בוז והשפלה לכל דבר שריח קדושה ורוחניות נודף ממנו, והכל תמורת הנאה קטנה חולפת, כדי לזכות בכף של נזיד חמים, אשר לאחר שעה לא ישאר ממנו כל רושם. על ציר עלוב זה סבבו כל ימי חייו. ההרגשה כי: "הַנְּנִי הוֹלֵךְ לָמוֹת", הביאה אותו לדגול בשיטת הפקת הנאה מירבית "אֶכּוֹל וְשֵׁתָה כִּי מֵחַר נָמוֹת". נזיד העדשים לא היה מקרה עובר, היתה זו חוליה בתוך שיטת חיים עלובה.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

וַיַּגְדֵּל הָאִישׁ וַיִּלְךָ הָלוֹךְ וַיַּגְדֵּל עַד כִּי גָדַל מְאֹד (כו.יג)

"וַיַּגְדֵּל הָאִישׁ", זה יצר הרע הנקרא 'איש' (סוכה נב:), ומתגרה ומתגבר על האדם ככל שהוא מצדיק את מעשיו ודרכיו, "וַיִּלְךָ", שמוסיף והולך בתורה ועבודת ה': "וַיַּגְדֵּל": יגדל היצר הרע יותר, כמאמר רבותינו ז"ל (שם): כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו. ומלחמה זו, בין אדם והיצר מגעת "עַד כִּי גָדַל מְאֹד", דייקא, רצה לומר, עד הזמן שיתפוס אדם במדת ענוה הרמוזה בתיבת "מְאֹד", כמאמר חז"ל (אבות ד. ד): מאוד מאוד הוי שפל רוח, כי אז נשבר היצר הרע ומשלים עם האדם. ספר "עלים לתרופה"

אוּלֵי יִמְשְׁנִי אָבִי (כו.יד)

תמה החידושי הר"ם, היאך הכניסה רבקה את יעקב לסכנה, אוּלֵי יגלה יצחק שיש כאן שקר, ותירץ, שעיקר כוחו של עשו היה מכח מצות כיבוד אב ואם, שהיה זהיר בה ביותר כמבואר במדרש (ס"ה. יג), רבקה רצתה להחליש כוחו של עשו, לכן שלחה את יעקב למסור את נפשו על כבוד אב ואם, ועי"ז יחלש כוחו של עשו, ויזכה יעקב בברכות. ולפי זה מבואר מה דאיתה במדרש (סה. יג), שעשו רצה להביא ליצחק מן הגזל וממנינים טמאים. ותמוה, הרי עשו נזהר בכבוד אביו, ויצחק ציוה עליו להביא רק מן ההיתר? אלא, אמרו חז"ל, כשזזה קם זה נופל, וכיון שיעקב מסר נפשו על מצות כיבוד אב ואם, נחלש

כוחו של עשו אף ברוחניות, ולא כיבד את אביו בשלימות. **ספר "שיח הפרשה"**

וַיֹּאמֶר הֶקֶל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יָדֵי עֵשָׂו... וְלֹא הִפְּיָרוּ כִּי הָיוּ יָדָיו פִּידֵי עֵשָׂו אֲחִיו שְׂעוֹת וַיִּבְרָכֵהוּ (כז, כב, כג)

אם הקול ששמע יצחק היה קולו של יעקב מדוע ברכו? אמנם ידיו היו כידי עשו, אך האם יתכן שלא עלתה על דעתו של יצחק האפשרות שיעקב מנסה להערים עליו, ומכסה את ידיו באופן שיהיו ידיו כידי עשו? בספר **ברכת יצחק** מובא שיצחק קבע עם עשו סימן כי חשש שיעקב ינסה להערים עליו וליטול את הברכות ומן הסתם ידבר דיבור עז וקשה כדיבורו של עשו, על כן אמר לעשו: שנה מהרגלך הפעם, ודבר באמירה רכה כיעקב. אולם רבקה שמעה זאת, וגלתה ליעקב את הסימן, ולכן יעקב דיבר כדרכו, ורק את ידיו כיסה וכך השתכנע יצחק כי עשו עומד לפניו, ולכן ברכו. והדברים מתבארים היטב בתוך הפסוקים. מה שאמרה רבקה ליעקב: **"הִנֵּה שְׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֵשָׂו אֲחִיךָ לֵאמֹר" (כז,ו)**, כלומר, שמעתי את אביך קובע עם עשו סימן, וכידוע **"דיבור"** הוא לשון קשה, **"ואמירה"** היא לשון רכה. וזהו **"מדבר...לאמר"**, כלומר שלא תעשה כהרגלך שאתה **"מדבר"** בלשון קשה, אלא תשנה הפעם ותשתמש בלשון אמירה, **"לאמר"** שהיא לשון רכה. ולכן, כשראה יצחק כי **"הֶקֶל קוֹל יַעֲקֹב וְהִיָּדִים יָדֵי עֵשָׂו"**, ושני הסימנים הראו לי כי הניצב לפניו הוא אכן עשו, לפיכך **"וַיִּבְרָכֵהוּ"** **ספר "ומתוך האור"**

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם... וְרֹב דָּגָן וְתִירֵשׁ (כז,כח)
אמר רבי זלמן סורוצקין זצ"ל, ה"דגן" שממנו עושים לחם הוא מן הדברים ההכרחיים לכל אדם, שלא כמו ה"תירוש" שממנו מייצרים יין, הנחשב למותרות שלעיתים רק העשירים משתמשים בו. זה אשר רמז לנו יצחק בברכתו, אימתי מותרים העשירים ב"תירוש", בשעה שיש **"רוב דגן"** לכולם, בן לעניים בין לעשירים. אבל בשעה שאין **"רוב דגן"** ויש מחסור בלחם, אין לעשירים לשתות יין, כי מוטב להם שיקדישו את כספי המותרות לצדקה, כדי שלאחיהם העניים יהיה להם לחם. **ספר "ילקוט מאיש לרעהו"**

וַיֵּלֶךְ עֵשָׂו אֶל יִשְׁמָעֵאל וַיִּקַּח אֶת מִחְלַת... לוֹ לְאִשָּׁה (כח,ט)

לכאורה המילה **"לו"** מראה כמיותר, והיה די באמרו **"לאשה"**. ונראה דאיתא בריש מסכת סוטה, אין מזווגין לו לאדם אשה אלא לפי מעשיו, ופריך והרי מ' יום קודם יצירת הוולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני, ומשנה כאן בזיווג ראשון כאן בזיווג שני, דזיווג שני הוא לפי מעשיו משא"כ זיווג ראשון הוא גזירת הקב"ה. וזה שאמר הכתוב, על נשיו **"לוֹ לְאִשָּׁה"**, דכיון שכבר היו לו נשים ונמצא שמחלת לא היתה זיווג ראשון,

לזאת היתה **"לוֹ לְאִשָּׁה"**, לו בדומה לו, רשעה כמותו הראויה לו לפי מעשיו. **ספר "מקח טוב"**

הלכה: הצבת מצלמה נסתרת בבית הזולת
אסור להציב מצלמה נסתרת בבית הולת בלא ידיעתו, כגון הורים שמוסרים את ילדם לטיפול אצל מטפלת, ורוצים לעקוב אחריה אם מטפלת בו כראוי. טעם האיסור, או משום שאסור לאדם להסתכל במעשיו של חברו שעושה בתוך ביתו שלא מדעתו, כי שמא אינו חפץ שידעו ממעשיו ומעסקיו (נכלל בעיקר דין היזק ראייה) או משום דנכלל בחרם דרבינו גרשום שלא יקרא מכתב של חברו. **ספר פסקי המשפט (סי קנד אות ח)**

פתגם: כגודל הקירבה כך עוצם המריבה
ספר "שמחלה"

חקירה: השבת אבידה
מדיני ממונות, או מדיני איסורים, שמצווה להחזיר (גר"א חו"מ קנה-ח: רמב"ם-ממון, רא"ש ב"מ ב-ח-איסור. דן בדבריו שיעורי ר' שמואל בבא מציצא ח"ב) **ספר "יסודות וחקירות"**

סיפור: מהפכת סדום
שאלו לרבי גרשון הניך מרדזין: קראנו בפרשת השבוע, לך לך: שאמרו אנשי סדום: **"האחד בא לגור וישפוט שפוט"**, ונשאלת השאלה מה מקום יש לטענה זו? הלא בסדום היה הכל הפוך, ואם כן כך נאה וכך יאה שאחד יבוא לגור ומיד ישפוט שפוט? השיב רבי גרשון הניך: הללו שטענו כך היו סדומיים, וממילא טענתם הפוכה. **ספר "חד וחלק" חלק ב' (דף קצח)**

שבת שלום
יוצא לאור לרפואה שלימה של הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, חיים מאיר בן גבי זווירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'וים חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אביטל אורה בת אנאל אידה, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוזה, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזו עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים.

